

نقش میانجی فن آوری اطلاعات در تعیین وضعیت مدیریت دانش بر اساس مسئولیت پذیری اجتماعی بهورزان مراکز بهداشتی

مهدی معینی کیا *

سکینه جعفری **

رامین غریبزاده ***

قاسم رحیمی اول ****

مهدی ابراهیمی ****

چکیده

پژوهش حاضر، کاربردی و با هدف بررسی نقش میانجی فن آوری اطلاعات در تعیین وضعیت مدیریت دانش بر اساس مسئولیت پذیری اجتماعی بهورزان مراکز بهداشتی و به روش تحلیل مسیر بوده است. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش را کلیه بهورزان شهرستان ارومیه تشکیل دادند. نمونه آماری ۲۳۰ نفر و با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی در دسترس انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات، سه پرسش نامه استاندارد مسئولیت اجتماعی کارول (۱۹۹۱) با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۰، مدیریت دانش پژوهان (۱۳۸۷) با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ و فن آوری اطلاعات رهنورد آهن (۱۳۸۹) با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۲ استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل از مدل معادلات ساختاری استفاده شده است. نتایج، نشان دهنده برازندگی مدل مفهومی و تأیید آن برای جامعه بهورزان ارومیه است. نتایج نشان داد اثر مستقیم متغیر مسئولیت اجتماعی بر فن آوری اطلاعات (۰/۷۹) و با توجه به مقدار ($t=7/25$) در سطح ۰/۰۰ معنی دار است. اثر مستقیم فن آوری اطلاعات بر مدیریت دانش (۰/۶۱) و با توجه به مقدار ($t=4/36$) در سطح ۰/۰۱ معنی دار است. اثر غیرمستقیم مسئولیت اجتماعی بر مدیریت دانش برابر با ۰/۴۸ و با توجه به ($t=6/54$) در سطح ۰/۰۰ معنی دار است. با توجه به این که این اثر غیرمستقیم از طریق فن آوری اطلاعات انجام می گیرد، می توان گفت که این متغیر، نقش واسطه ای را در میان مسئولیت اجتماعی و مدیریت دانش ایفا می کند. بنابراین در سازمان های خدماتی، افراد را در حین آموزش های ضمن خدمت، مسئولیت پذیرتر بار آورند و فن آوری اطلاعات را به آنها آموزش داده و مسئولیت به افراد واگذار کنند.

واژگان کلیدی: فن آوری اطلاعات، مدیریت دانش، مسئولیت اجتماعی، آموزش بهورزی

* دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

** استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

*** دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران gharibzadeh@uma.ac.ir

**** دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

**** دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته بهسازی منابع انسانی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

نویسنده مسؤول یا طرف مکاتبه: رامین غریبزاده

مقدمه

خانه‌ی بهداشت، محیطی‌ترین واحد روستائی ارائه خدمت در نظام شبکه‌های بهداشتی درمانی کشور است. هر خانه بهداشت بسته به شرایط جغرافیایی، به ویژه امکانات ارتباطی و جمعیت، یک یا چند روستا را تحت پوشش خود دارد. شغل بهورزی مجموعه‌ای از مهارت‌ها و قابلیت‌های فردی و شغلی، جهت ارائه خدمات بهداشتی و تلاش برای پیش‌گیری از ابتلاء به بیماری و یا کنترل آن است. آمارگیری جمعیتی، آموزش بهداشت، بهداشت و سلامت مادر و کودک، بهداشت دهان و دندان، ایمن‌سازی، مبارزه با بیماری‌های واگیردار، کنترل بیماری‌های غیر واگیر، بهداشت مدارس و دانش‌آموزان، بهداشت مواد غذایی، بهداشت محیط روستا، بهداشت روان مردم روستا، بهداشت کارگران و ... از وظایف و مسئولیت‌های اساسی بهورزان می‌باشد. اهمیت بهورزی کمتر از مشاغل پزشکی و پیراپزشکی نیست؛ چرا که با آموزش مناسب یک جامعه می‌توان در پیشگیری از بروز بیماری‌های واگیر و غیرواگیر و عواقب آن‌ها مؤثر بود؛ بنابراین جهت مفید و مؤثر واقع شدن خدمات بهداشتی، در هر جامعه‌ای وجود بهورزان لازم است (زاهدبابان، خالق خواه، کاظمی و غریب زاده، ۲۰۱۸).

اندیشمندان از زوایای گوناگونی مفهوم مسئولیت اجتماعی سازمانی را مورد بحث و کنکاش قرار دادند. در بحث مسئولیت اجتماعی جمعی، به رفتار اخلاقی، قانونی و نوع دوستانه در محل کار، بازار و اجتماعات (تونر، ۲۰۰۴، ص ۵)، حفاظت و بهبود کیفیت زندگی (مموری و همکاران، ۲۰۰۵، ص ۳۹۹)، اقداماتی برای کمک به بعضی از کالای اجتماعی بر اساس مقررات خاصی (ویلیامز و سیگل، ۲۰۰۱، ص ۱۱۷)، رعایت رفتار اخلاقی به عنوان نهادهای اجتماعی به معنای وسیع آن (شرمهورن و همکاران، ۲۰۰۸، ص ۳۹) اشاره شده است. همچنین مقوله سرمایه اجتماعی و مسئولیت اجتماعی در دانشگاه‌ها می‌تواند نقش مؤثری در جامعه‌پذیری کارکنان دانشگاه داشته باشد (کاظمی، ۲۰۱۷).

در سازمان، دانش آنچه افراد درباره مشتریان، تولیدات، فرآیندها، خطاها و موفقیت‌های سازمانی خود می‌دانند، تعریف می‌شود (براون، ۱۹۹۸). دانش می‌تواند در پایگاه‌های اطلاعاتی، بخش‌های اداری و یا دیگر منابع داخلی و خارجی سازمان وجود داشته باشد (آزادی احمدآبادی، ۲۰۱۵).

مدیریت دانش به عنوان مجموعه‌ای از فعالیت‌های مرتبط با تولید، تدوین و انتقال دانش مطرح شده است. هدف ابزارهای مدیریت دانش، کمک به فرایند جمع‌آوری و تشکیل دانش گروهی به منظور در دسترس قرار دادن آن به صورت اشتراکی در سازمان است. این ابزارها می‌توانند از طریق ارتباطات شبکه‌ای، انتقال فن آوران به یک مسیر و تبدیل دانش به شناخت بر جریان دانش تأثیرگذار باشند. نقش فن آوری اطلاعات در مدیریت دانش، موضوع مهمی برای سازمان‌هایی است که می‌خواهند از وجود فن آوری‌ها برای مدیریت سرمایه‌های فکری خود بهره‌برداری کنند. بسیاری از سازمان‌ها، تکنولوژی اطلاعات را به یک شکل خاص یا اشکال مختلف برای مدیریت دانش خود مورداستفاده قرار می‌دهند (آزادی احمدآبادی، ۲۰۱۰). دانش، دارایی ارزش‌مندی است که باید مدیریت شود. اساس مدیریت دانش، یافتن استراتژی‌هایی است که دانش درست را به شکل صحیح و در زمان مناسب در اختیار افراد درست قرار دهد (میلتون، ۱۹۹۶).

آزادی احمدآبادی در تحقیق خود بیان می‌دارد که عصر حاضر، عصر انفجار دانش است و در جهان اطلاعات محور کنونی، مدیریت دانش و فن آوری اطلاعات، نقش حیاتی در ارتباطات اطلاعاتی جامعه ایفا می‌کند. مدیریت دانش به عنوان مجموعه‌ای از فعالیت‌های مرتبط با تولید، تدوین و انتقال دانش، تعریف می‌شود و نقش اصلی فن آوری اطلاعات در مدیریت دانش، تسریع انتقال دانش است (آزادی احمدآبادی، ۲۰۱۰).

در ارتباط با به‌کارگیری ابزارهای فن آوری نوین برای ارائه خدمات مناسب به مشتریان، بدون در نظر گرفتن ابعاد زمانی و مکانی مطالعات کمی انجام گرفته است. از جمله در ایران، (تقی‌زاده، ۲۰۰۷) نشان داد در اثر به‌کارگیری فن آوری اطلاعات در سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، سرعت ارائه خدمات به کاربران، افزایش یافته و زمان دستیابی و بازیابی اطلاعات، کاهش یافته است که این حاکی از افزایش اثربخشی سازمان است. (تارخ و همکاران، ۲۰۱۲). در بررسی نقش ابزارهای فن آوری اطلاعات در پیاده‌سازی اثربخش سیستم‌های مدیریت دانش، با استفاده از تکنیک تحلیل شکاف (مطالعه موردی: شرکت ایران خودرو) نشان دادند شرکت ایران خودرو به خوبی از فن آوری اطلاعات استفاده می‌کند و این فرصت وجود دارد تا با برنامه‌ریزی درست و اجرای مناسب سیستم مدیریت دانش در شرکت، بتوان از حداکثر ظرفیت موجود آن، بهره برد. سبحانی و همکاران (۲۰۱۴) نشان دادند فدراسیون‌های ورزشی جمهوری

اسلامی ایران، در زمینه استفاده از فن‌آوری اطلاعات تا سطح بسیار خوب فاصله دارد. از نظر آنان، امروزه فن‌آوری اطلاعات فراتر از ایجاد ارتباط مستقیم میان افراد از طریق برنامه‌های کاربردی مانند پست الکترونیکی، اتاق گفتگو، ویدئو کنفرانس و جز آن است و می‌تواند به عنوان یک پایگاه اطلاعاتی با ذخیره‌سازی و تسهیم دانش، بهترین شیوه برای حفظ سرمایه‌های فکری در سازمان باشد.

آزادی احمدآبادی و همکاران (۲۰۱۵) نیز در تحقیق خود، استفاده از ابزارهای فن‌آوری اطلاعات نظیر اتوماسیون اداری، اینترنت، سامانه‌های نظام پیشنهادها، پست الکترونیکی و ویدئو کنفرانس و جز آن را در اجرای بهتر فرایند مدیریت دانش، مؤثر دانستند.

در خارج از ایران، تسنگ (۲۰۰۸) با بررسی رابطه فن‌آوری اطلاعات و مدیریت دانش در شرکت‌های موجود در تایوان، وجود رابطه مثبت و معنی‌داری میان فن‌آوری اطلاعات و مدیریت را تأیید کرد. نیلز (۲۰۱۰) در بررسی وضعیت مدیریت دانش در بخش صنعت آفریقای جنوبی، به این نتیجه رسید که فن‌آوری اطلاعات در تقویت و ارتقای جایگاه مدیریت دانش، مؤثر است.

جوسف (۲۰۰۶) نشان داد که یادگیری همراه با فن‌آوری اطلاعات گروهی و فردی یک رابطه مثبت و معنی‌دار با یادگیری سازمانی دارد. از سوی دیگر، برخلاف فن‌آوری اطلاعات گروهی و فردی، یادگیری گروهی و فردی رابطه معنی‌دار و مثبت با عملکرد سازمانی دارد. بنابراین، فن‌آوری اطلاعات فقط زمانی که شرایط محیطی برای یادگیری مهیا باشد، با عملکرد سازمانی رابطه معنی‌دار و مثبت دارد.

نتایج تحقیق خدائی متین (۲۰۱۴) با عنوان بررسی و مقایسه میزان آمادگی پیاده‌سازی مدیریت دانش در دانشگاه‌های پیام نور و آزاد اسلامی واحد مشهد، حاکی از آن بود که دانشگاه دولتی در ابعاد فرهنگ و عوامل انسانی، زیرساخت فن‌آوری اطلاعات و ساختار و فرایندها، برای پیاده‌سازی مدیریت دانش در سطح نامطلوبی قرار دارد و دانشگاه آزاد در ابعاد فرهنگ و عوامل انسانی، زیرساخت فن‌آوری اطلاعات و ساختار و فرایندها، برای پیاده‌سازی مدیریت دانش، در سطح آمادگی متوسطی قرار دارد.

بررسی پیشینه‌ها نشان می‌دهد در خصوص به کارگیری مسئولیت اجتماعی و ابزارهای فن آوری اطلاعات در اجرای مدیریت دانش در دانشگاه‌ها، پژوهشی صورت نپذیرفته است و از آنجایی که دانشگاه‌ها به عنوان سازمان‌های درگیر با فن آوری‌های نوین اطلاعاتی، نیازمند پیاده‌سازی مدیریت دانش جهت بهبود سطح آموزش هستند، نتایج این پژوهش می‌تواند برای بهره‌برداری از مسئولیت اجتماعی و فن آوری اطلاعات در اجرای مدیریت دانش، در اختیار مدیران و برنامه‌ریزان دانشگاه‌ها قرار گیرد. بنابراین هدف پژوهش حاضر، پاسخ‌گویی به این سؤال است که آیا مسئولیت اجتماعی با میانجی‌گری فن آوری اطلاعات بر مدیریت دانش در دانشگاه‌ها می‌تواند تأثیر داشته باشد یا نه؟

نمودار ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش

پژوهش موردنظر از لحاظ هدف، کاربردی است و باعث می‌شود که نخست، مقدار مؤلفه‌های متغیرها در محیط کاری سنجیده شود. از نظر ماهیت و روش از نوع توصیفی - هم‌بستگی می‌باشد و در این پژوهش، تأثیر مستقیم مسئولیت اجتماعی بر فن‌آوری اطلاعات و مدیریت دانش و هم‌چنین تأثیر مستقیم فن‌آوری اطلاعات بر مدیریت دانش و در نهایت، تأثیر غیر مستقیم مسئولیت اجتماعی با میانجی‌گری فن‌آوری اطلاعات بر مدیریت دانش سنجیده می‌شود. جامعه‌ی آماری این پژوهش، شامل کلیه بهورزان شهرستان ارومیه در سال ۱۳۹۷ و به تعداد ۱۹۸۷ نفر می‌باشد که نمونه پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی در دسترس و با استفاده از جدول مورگان ۲۳۰ نفر انتخاب شدند. گردآوری داده‌ها، به روش میدانی و با ترکیب ۳ پرسش‌نامه از نوع بسته پاسخ صورت گرفته است. مقیاس اندازه‌گیری همه بخش‌های مدل، بر اساس مقیاس لیکرت می‌باشد. روایی پرسش‌نامه‌ها هم به صورت استاندارد و هم توسط اساتید و متخصصان مورد تأیید واقع شده است.

پرسش‌نامه مسئولیت اجتماعی بر پایه مدل کارول (۱۹۹۱)؛ به نقل از کاظمی، (۲۰۱۷) در قالب ۲۰ گویه به گونه تفکیکی برای کارکنان طراحی شده است. این پرسش‌نامه، شامل موارد مسئولیت اقتصادی، مسئولیت قانونی، مسئولیت اخلاقی و مسئولیت اجتماعی است. پایایی این پرسش‌نامه در این تحقیق بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۰ بدست آمد.

پرسش‌نامه مدیریت دانش استفاده شده در این پژوهش، به دلیل در دسترس نبودن منابع کافی از پرسش‌نامه محقق‌ساخته که قبلاً توسط پژوهان (۲۰۰۹) در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز ارائه شده است، استفاده گردیده است. محقق مذکور پرسش‌نامه خود را با اقتباس از پرسش‌نامه مدیریت دانش از لاونس (۲۰۰۴) طراحی کرده است. این پرسش‌نامه شامل ۴۰ سؤال می‌باشد و ۸ بعد را مورد بررسی قرار می‌دهد. ضریب آلفای کرونباخ نیز ۰/۷۹ به دست آمده است. هم‌چنین برای مقیاس فن‌آوری اطلاعات، از پرسش‌نامه فن‌آوری اطلاعات برگرفته از تحقیق رهنورد آهن و همکاران (۲۰۱۱) استفاده شده است. پرسش‌نامه در ۳۹ سؤال می‌باشد. ضریب آلفای کرونباخ در تحقیق حاضر برای پرسش‌نامه فن‌آوری اطلاعات، ۰/۷۲ به دست آمد.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آماره‌های توصیفی (میانگین و درصد) و آزمون‌ها و ضرایب استاندارد و ضرایب معناداری اثرات مستقیم و غیرمستقیم و تحلیل مسیر با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS 22 و LISREL 8.8 بهره گرفته شده است.

یافته‌ها

بررسی آمار توصیفی تحقیق نشان داد که از بین ۲۳۰ نفر شرکت‌کننده در تحقیق، ۸۰ نفر آقا و ۱۵۰ نفر خانم بودند. هم‌چنین در این میان، به‌ورزان مورد مطالعه، دارای مدرک لیسانس (۱۲۴ نفر) و سپس فوق لیسانس (۶۹ نفر) و کاردانی (۳۷ نفر) بودند.

نتایج آزمون توصیفی متغیرها نیز نشان‌دهنده‌ی نرمال‌بودن متغیرها و توزیع نرمال آن‌ها بوده است. هم‌چنین جهت بررسی روابط همبستگی نیز، نتایج آزمون پیرسون نشان داد که بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی با فن‌آوری اطلاعات و مدیریت دانش در سطح ۰/۰۵ رابطه معنی‌داری وجود دارد.

در این پژوهش، برای بررسی اثرهای مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای مسئولیت اجتماعی و فن‌آوری اطلاعات بر یک‌دیگر و بر مدیریت دانش و هم‌چنین، آزمون فرضیه‌های پژوهش، از روش تحلیل مسیر استفاده شده است. در ضمن، در این پژوهش بررسی هم‌زمان فرضیه‌ها در چارچوب مدل اولیه انجام می‌گیرد و در نهایت، مشخصه‌های برازندگی مدل و نمودار مدل برازش شده آورده می‌شود.

جدول ۱. برآورد ضرایب اثر مستقیم

T	خطای استاندارد برآورد	پارامتر استاندارد شده	متغیرها
۷/۲۵	۰/۰۰	۰/۷۹**	اثر مسئولیت اجتماعی بر فن‌آوری اطلاعات
۴/۳۶	۰/۰۱	۰/۶۱*	اثر فن‌آوری اطلاعات بر مدیریت دانش
**P<0/01 *P<0/05			

با توجه به جدول شماره ۱، اثر مستقیم متغیر مسئولیت اجتماعی بر فن‌آوری اطلاعات (۰/۷۹) و با توجه به مقدار (t=۷/۲۵) در سطح ۰/۰۰ معنی‌دار است. اثر مستقیم فن‌آوری اطلاعات بر مدیریت دانش (۰/۶۱) و با توجه به مقدار (t=۴/۳۶) در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است.

جدول ۲. برآورد ضریب‌های اثر غیرمستقیم وجدان کاری بر مدیریت دانش

T	خطای استاندارد برآورد	پارامتر استاندارد شده	متغیرها
۶/۵۴	۰/۰۰	۰/۴۸**	اثر غیرمستقیم مسئولیت اجتماعی بر مدیریت دانش
**P<0/01			

همانگونه که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود، اثر غیرمستقیم مسئولیت اجتماعی بر مدیریت دانش برابر با ۰/۴۸ و با توجه به ($t=6/54$) در سطح ۰/۰۰ معنی‌دار است. با توجه به این که این اثر غیرمستقیم از طریق فن آوری اطلاعات انجام می‌گیرد، می‌توان گفت که این متغیر نقش واسطه‌ای را در میان مسئولیت اجتماعی و مدیریت دانش ایفا می‌کند. از دیگر ویژگی‌های تحلیل مسیر، مقایسه اثرهای کل متغیرها بر یک‌دیگر، مقایسه اثرهای مستقیم با اثرهای غیر مستقیم و همچنین، اندازه‌گیری میزان واریانس تبیین شده هر کدام از متغیرهای درون‌زا به وسیله مدل است (سرمدی، ۱۳۹۵). بر این اساس، در جدول شماره ۳، اثرهای مستقیم، اثرهای غیر مستقیم، اثرهای کل و مقدار واریانس تبیین شده‌ی متغیرها بر مدیریت دانش، گزارش شده است.

جدول ۳. ضرایب استاندارد شده اثرات مستقیم و غیر مستقیم و اثرات کل متغیرها بر مدیریت دانش و واریانس تبیین شده آن

متغیرها	اثرات مستقیم	اثرات غیر مستقیم	اثرهای کل	واریانس تبیین شده
مسئولیت اجتماعی	-	۰/۴۸**	۰/۴۸**	۰/۲۳
فن آوری اطلاعات	۰/۶۱*	-	۰/۶۱*	۰/۴۲

با مشاهده داده‌های مندرج در جدول شماره ۳، می‌بینیم که اثر غیرمستقیم مسئولیت اجتماعی بر مدیریت دانش برابر با ۰/۲۳ می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که مسئولیت‌پذیری اجتماعی از طریق فن آوری اطلاعات بر مدیریت دانش، تأثیر معناداری دارد.

نمودار ۲: الگوی آزمون شده پژوهش

همانطور که در تبیین جداول ۲ و ۳ نیز گفته شد، مسئولیت اجتماعی با میزان ضریب تأثیر ۰/۷۹ بر فن‌آوری اطلاعات تأثیر معناداری دارد و هم‌چنین فن‌آوری اطلاعات نیز به عنوان متغیر میانجی بین مسئولیت اجتماعی و مدیریت دانش، بر مدیریت دانش ۰/۶۱ اثر مستقیم و معناداری دارد.

جدول ۴: شاخص‌های برازش الگوی آزمون‌شده‌ی پژوهش

RMSEA	PNFI	AGFI	CFI	GFI	X2/d.f.
۰/۰۴	۰/۷۵	۰/۸۰	۰/۹۲	۰/۹۱	۲/۰۱

با توجه به مشخصات نکویی برازش که در جدول شماره ۴ گزارش شده، برازش مدل پیش‌بینی متغیرهای تحقیق در سطح نسبتاً خوبی است و این مشخصه‌ها حاکی از هم‌سویی مدل برازش شده با جامعه نظری پژوهش است. بنابراین به لحاظ آماری مدل مستخرج از تحلیل (شکل ۲) معنادار بوده و قابلیت تعمیم‌پذیری و نتیجه‌گیری را دارد.

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش میانجی فن آوری اطلاعات در تعیین وضعیت مدیریت دانش بر اساس مسئولیت پذیری اجتماعی بهورزان مراکز بهداشتی و با استفاده از مدل یابی معادلات ساختاری می باشد. از آنجایی که در تحلیل، مطالعات میدانی صورت گرفت و در جداول بالا هم ذکر شده است، می توان گفت که مسئولیت اجتماعی بر به کارگیری فن آوری اطلاعات، اثر مستقیم دارد. هم چنین؛ فن آوری اطلاعات بر مدیریت دانش تأثیر مستقیم دارد. به همین ترتیب مشاهده شد که مسئولیت اجتماعی با میانجی گری و از طریق فن آوری اطلاعات بر مدیریت دانش تأثیر غیرمستقیم دارند. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش آزادی احمدآبای (۲۰۱۰) هم سو و هم خوان می باشد که دریافت مدیریت دانش به عنوان مجموعه ای از فعالیت های مرتبط با تولید، تدوین و انتقال دانش، مطرح شده است.

هدف ابزارهای مدیریت دانش، کمک به فرایند جمع آوری و تشکیل دانش گروهی به منظور در دسترس قرار دادن آن به صورت اشتراکی در سازمان است. این ابزارها می توانند از طریق ارتباطات شبکه ای، انتقال فن آورانه به یک مسیر و تبدیل دانش به شناخت بر جریان دانش تأثیر گذار باشند. نقش فن آوری اطلاعات در مدیریت دانش، موضوع مهمی برای سازمان هایی است که می خواهند از وجود فن آوری ها برای مدیریت سرمایه های فکری خود بهره برداری کنند. هم چنین تحقیق حاضر با تحقیق آزادی احمدآبای (۲۰۱۵) نیز هم سو می باشد که در تحقیق خود استفاده از ابزارهای فن آوری اطلاعات نظیر اتوماسیون اداری، اینترنت، سامانه های نظام پیشنهادها، پست الکترونیکی و ویدئو کنفرانس و جز آن را در اجرای بهتر فرایند مدیریت دانش، مؤثر دانست؛ در این تحقیق نیز به نتیجه مشابه رسیده شد. هم چنین؛ تحقیق حاضر با تحقیقات میلتنون (۱۹۹۶)، تقی زاده (۲۰۰۷)، تارخ و همکاران (۲۰۱۲)، سبحانی و همکاران (۲۰۱۴)، تسنگ (۲۰۰۸) و نیلز (۲۰۱۰) نیز هم سو می باشد.

بنابراین چنانچه در سازمان های خدماتی، به خصوص مراکز بهداشتی، افراد را در حین آموزش های ضمن خدمت مسئولیت پذیرتر بار آورند و فن آوری اطلاعات را به آن ها آموزش داده و مسئولیت به افراد واگذار کنند، می توان آن موقع انتظار داشت که دانش سازمانی و سایر دانش های مورد نیاز سازمان به خوبی مدیریت می شود. هم چنین؛ از آنجایی که اخیراً سازمان نظام

علوم پزشکی در صدد الکترونیکی کردن مراکز بهداشتی برآمده است، بنابراین مدیریت دانش و فن‌آوری اطلاعات، ضرورت تام یافته و این متغیرها در سازمان بیشتر نمود پیدا می‌کنند.

نتایج این تحقیق حاکی از آن است که اگرچه در سال‌های اخیر، ابزار فن‌آوری اطلاعات در مراکز بهداشتی به طور قابل ملاحظه‌ای فراهم آمده است، ولی این امر به معنی بهره‌جویی مؤثر و دست‌یابی به مزایای مدیریت دانش نیست و این نکته بیان‌گر آن است که گسترش سریع فن‌آوری اطلاعات و ترس از عدم توانایی در به‌کارگیری آن‌ها، موجب شده تا افراد، ناخواسته، مهارت‌های تخصصی خود را با امکانات جدید هماهنگ نکرده و از امکان برقراری ارتباط با محیط، محروم شوند و در برخی موارد نیز عدم اطلاع‌رسانی کافی از سوی مراکز بهداشتی باعث شده تا افراد از وجود برنامه‌ها و مراحل انجام فعالیت‌ها، غافل شده و در نتیجه، نتایج مثبتی از پیاده‌سازی آن برنامه یا فعالیت به دست نیاورند. اگر فن‌آوری اطلاعات در سازمان‌ها، به همراه درک مناسب و صحیح از ضرورت و اصول فن‌آوری اطلاعات در کاربران همراه نباشد، راه به جایی نمی‌برد و صرفاً اندکی از فضای حافظه رایانه‌های سازمان را اشغال کرده و اندکی از وقت و بودجه سازمان و کاربران را نیز تلف می‌نماید.

اگر سازمان‌ها به طور یک‌جانبه و بدون در نظر گرفتن تمامی ابعاد فرآیند مدیریت دانش در فن‌آوری اطلاعات، سرمایه‌گذاری نمایند، باعث خواهد شد که فقط آن بخش از پایگاه دانش که به راحتی از قابلیت فرموله‌شدن برخوردار است، محور توجه و تأکید قرار گیرد و در مقابل دانش ضمنی علی‌رغم تأکید و توجه و نقش غیر قابل انکار در تعیین میزان توان رقابتی سازمان، در بازار متلاطم و اقتصاد جهانی در حاشیه قرار گیرد.

در واقع فن‌آوری، به تنهایی کسی را به تسهیم مهارت‌های خود با دیگران ترغیب نمی‌کند. فن‌آوری، به تنهایی نمی‌تواند کارمندی را که به آموختن دانش علاقه ندارد، به نشستن در برابر صفحه کلید رایانه، جست‌وجو و تحقیق، مجبور کند. فن‌آوری، به خودی خود، سازمان یادگیرنده و شایسته‌سالار و سازمانی دانش‌آفرین پدید نمی‌آورد و همواره یکی از دلایل شکست فعالیت‌های مدیریت دانش، نبود انگیزه در میان افراد و گروه‌های درگیر در امر اشتراک دانش است. لذا مسئولین مراکز بهداشتی می‌توانند با ارائه آموزش‌های ضمن خدمت برای بهورزان، تجهیز بهورزان به فن‌آوری اطلاعات، ایجاد زمینه‌های آموزشی فن‌آوری اطلاعات برای کارکنان، نظارت و

بازرسی و راهنمایی کارکنان در امورات مختلف، به کارایی و اثربخشی در بخش خدمات بهورزان بیفزایند.

سخنی چند با بهورزان:

کلیه اتفاقات و رویدادهای مختلف زندگی روزانه افراد و خانوارها از قبیل تولد، واکسیناسیون، مدرسه، ازدواج، بیمه، سوانح و حوادث، دارو و درمان، مرگ و ... رابطه مستقیمی با بهورز و خانه بهداشت دارند؛ اما با توجه به تعدد وظایف، آیا بهورز و بهورزی سزاوار داشتن یک نظام یک پارچه و سازمان‌دهی شده نمی‌باشد؟! آیا گنجاندن این حجم کاری و از طرفی ارائه مشکلات در قالب یک اساس‌نامه و برنامه مدون و مشخص، کمک به حل مشکلات بهورزی و از سویی ارائه خدمات با انگیزه بیشتر و بهتر نمی‌باشد؟! پس داشتن یک نظام مستقل و هماهنگ با سایر ارگان‌ها، نه تنها دست‌نیافتنی و دور از انتظار نیست؛ بلکه تحقق این امر جز با وحدت و یک‌پارچگی کلیه بهورزان، به عنوان رزمندگان خط سلامت و بهداشت در روستاها، مقدور نمی‌باشد. پس بیایم با دوراندیشی و آینده‌نگری، این راه طولانی و پر پیچ و خم، اما دست‌یافتنی را با تلاش بی‌وقفه و پیگیری‌های حضوری و غیرحضوری به سرانجام رسانده و ان شاء الله با یاری پرودگار، شاهد تشکیل نظام بهورزی مستقل و برطرف شدن همه مشکلات و رسیدن به حق و حقوق خود و آینده بهتر و روشن‌تر و پیشرفت و توسعه بهتر در زمینه سلامت برای نظام مقدس جمهوری اسلامی باشیم.

References

- Azadi Ahmad AbadiQassem; Azadi Ahmad Abadi, Akram (2009) Information Technology in Knowledge Management: Applications and Effects. Tadbir Monthly, No. 211, 55-60.
- Azadi Ahmad AbadiQassem; Azadi Ahmad Abadi, Akram (2015) The Influence of Information Technology Tools on the Implementation of Knowledge Management at the Bank of Commerce: Knowledge Studies, No. 1.
- Brown, J.S. (1998). Organizing knowledge. California management review. 40(3), pp. 90- 111.
- Brown, J.S. (1998). Organizing knowledge. California management review. 40(3), pp. 90- 111.
- Josefa R.M, Angel LM, Cerdan, R, Sabater-Sa´ n. (3110). Information technology and learning: Their relationship and impact on organisational performance in small businesses, International Journal of Information Management,30, pp 00–36.
- Josefa R.M, Angel LM, Cerdan, R, Sabater-Sa´ n. (3110). Information technology and learning: Their relationship and impact on organisational performance in small businesses, International Journal of Information Management,30, pp 00–36.
- Kazemi, Salim (2017). The study of the relationship between social capital with organizational self-esteem and organizational health among the staff of the Education Directorate of West Azarbaijan Province of Urmia in the academic year of 94-93, Master's Thesis, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University.
- KhidabeeMatin, Ismail (2014). Investigating and comparing the readiness level of knowledge management implementation in Islamic Azad University of Mashhad's Payam Noor and Islamic Azad University. A New Approach to Educational Management at Islamic Azad University, Mashhad Branch, Volume 4 (16): 201-210.
- Mc Williams, A and Siegel, D(2001).CSR:a theory of the firm perspective.The academy management review, vol.26, No. 1, pp.11.
- Mc Williams, A and Siegel, D(2001).CSR:a theory of the firm perspective.The academy management review, vol.26, No. 1, pp.11.
- Milton, N. ET al.1999. "Towards a knowledge technology for knowledge management", International Journal of Human-Computer Studies, 51, 615-641.
- Milton, N. ET al.1999. "Towards a knowledge technology for knowledge management", International Journal of Human-Computer Studies, 51, 615-641.
- Neels, C.J. & Johnson, D. (2010). Information management as an enabler of knowledge management maturity: a South African perspective.International journal of information management. 30, PP. 57-67.
- Neels, C.J. & Johnson, D. (2010). Information management as an enabler of knowledge management maturity: a South African perspective.International journal of information management. 30, PP. 57-67.

- Pezhuan, Ismail (2009). Investigating the Relationship between Organizational Culture and Establishing Knowledge Management in Islamic Azad University, Tehran Branch. Undergraduate Master's Degree, Department of Management, Islamic Azad University, Tehran Branch.
- RahnavardAhan, Farajollah, Zare Nasir Abadi, Fazlollah and Hafezi, Shahram (2010). The Relationship between Information Technology and the Degree of Implementing the Learning Organization, The Perspective of Public Administration, No. 2, 79-92.
- Sobhani, Yazdan; Henry, Habib; Shahlayi, Javad; Ahmadi, Alireza (2016). The relationship between information technology and knowledge management in the sports federation. Sport Quarterly, 17, 55-73.
- Taghizadeh, Ibrahim (2006) The Effect of Information Technology System on the Effectiveness of the Organization of Libraries, Museums and Astan Quds Razavi Documentation Center. Master's thesis, ShahidBeheshti University, Tehran.
- Tarkh, Mohammad Ja'far; Mirzai, Rahmat; Alwandi, Naghmah. (2011) Investigating the Role of Information Technology Tools in Effective Implementation of Knowledge Management Systems Using Slice Analysis Technique (Case Study: Iran Khodro Co.). International Journal of Industrial Engineering and Production Management (22) (4).
- Tseng, S. M. (2008). The effects of information technology on knowledgemanagement systems. Expert systems with applications, 35, PP. 150-1.
- Tseng, S. M. (2008). The effects of information technology on knowledgemanagement systems. Expert systems with applications, 35, PP. 150-1.
- Turban, Efraim. (2003) "Information technology for management: Transforming organizations in the digital economy". John Wiley & Sons Ltd.
- Turban, Efraim. (2003) "Information technology for management: Transforming organizations in the digital economy". John Wiley & Sons Ltd.
- Zahed Babelan, Adil; KjalegKhoh; Ali; Kazemi; Salim and Gharibzadeh; Ramin (2018). The role of spiritual leadership and professional ethics in organizational commitment Behvarzan, Journal of Bioethics, Volume 7, Issue 26, Pages 30-23.

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی